

รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ โสภณวัฒนวิจิตร. นครพนม. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา, 2543.
- กรมประชาสัมพันธ์. ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม. พิธีพืชมบูชาพระธาตุพนม {แถบ
บันทึกภาพ}. นครพนม: กรมประชาสัมพันธ์, 2537-2547.
- กระจาย เกตุวัฒนเวชนี. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.
- กวี ศรีสรรค. 'ไหลเรือไฟ...นครพนม. ไทยรัฐ 25 กันยายน 2536: 9
- การปกครอง, กรม.http://www.dopa.go.th/xstat/p4648_01-05.html. กรุงเทพมหานคร : กรมการ
ปกครอง, 18 มิถุนายน 2547.
- งามจิตร นภัส. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2547.
- จาตุรงค์ โพนสูงเนิน. เอกสารประกอบหลักสูตรพืชมอบหมาย เล่ม 3. นครพนมช (ม.ป.พ.),
2543.
- จาตุรงค์ โพนสูงเนิน. สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2547.
- จันทร์ รัสมิ. สัมภาษณ์, 29 พฤษภาคม 2546.
- ชนะชัย วสุรักคะ, ปรีชา เจตนิย์. 'ไหลเรือไฟ กลางลำน้ำโขงประเพณีของเมืองนครพนม. ข่าวสด
1 ตุลาคม 2538: 12.
- ชมรมพระเครื่องจังหวัดนครพนม. ประเพณีไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม. หนังสือประชาสัมพันธ์
งานประกวดพระเครื่องจังหวัดนครพนมในงานเทศกาลไหลเรือไฟ. นครพนม: (ม.ป.พ.),
20.
- ชุมพร ชัยทนต์. สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2547.
- ชัยบดินทร์ สาลีพันธ์. พืชมอบบูชาพระธาตุพนม. 100. 1. นครพนม: เรณูนครการพิมพ์, 2541.
- ชัยบดินทร์ สาลีพันธ์. เจ้าของศูนย์วัฒนธรรมบ้านภูไท สัมภาษณ์, 8-12 ตุลาคม 2546.
- ศุริยาพร สาลีพันธ์. ประเพณีการรำบูชาพระธาตุพนม(ประจำปี พ.ศ. 2544). รายงานการวิจัย
บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2544.
- ศุริยาพร สาลีพันธ์. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2547.
- ทิมข่าวนครพนม. 'ไหลเรือไฟริมโขงที่นครพนม. เดลินิวส์ 9 มกราคม 2530: 9.
- ทศพล อาจหาญ. ข่าวโอกาสพระธาตุพนม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

- ทองคำ จันทลา. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.
- นฤปคินทร์ สาลีพันธ์. มวยกลุ่ในพือนภูไทเรณูนคร. รายงานการวิจัยมหำบัณฑิต
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- นิเทศ ดินณะกุล. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม. 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- บริสุทธิ์ ประสพทรัพย์. จากน้ำน้อยอ้อยหนูสู่เรณูนคร. เคลินิวส์ 9 มกราคม 2530: 11.
- ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ. ชมฝั่งโขงเมืองนครพนม. เคลินิวส์ 9 มกราคม 2530 :9.
- ปรีชา แสนทวิสุข. การไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม. ปริณญามหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.
- แปซิฟิก. รายการส่องโลก. แดบบันทึกภาพ. บริษัทแปซิฟิก: สถานีโทรทัศน์สี่ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.,
2537.
- พร้อมพรรณ กุลภา. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.
- พระเทพรัตนโมลี. ประวัติย่อพระธาตุพนม. 10,00. 5. (ม.ป.พ.), 2516.
- พระเทพรัตนโมลี. ประวัติพระธาตุพนมฉบับย่อ. 2,000. 10. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2547.
- พระธรรมราชานุวัตร. อุรังคนิทาน. 5,000. 10. (ม.ป.พ.), 2537.
- พีระพงศ์ เสนไสย. สายธารพือนอีสาน. 1,000. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2547.
- พิทักษ์ สารทอง. สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2546.
- พิมพ์รัตน์ สัมผัสสิน. สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2547.
- พิเศษ เจียจัทพ์งษ์. จดหมายเหตุการบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนม. เอกสารหนังสือเนื่องใน
งานพระราชพิธีพือนบูชาพระธาตุพนม. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ.), 2522.
- พิเศษ เจียจัทพ์งษ์. อุรังคธาตุ. 1,000. 3. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2537.
- ภาณุมาศ กิตติศรีวรพันธ์. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2546.
- ลุย โคราช. ออกพรรษา...กับไหลเรือไฟริมโขงที่นครพนม. แค้นปั้งปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ตุลาคม 2527:
64-70.
- ลักษณะวชิ นามศรี. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.
- วิไลลักษณ์ เกียรติอุ้มสม. เที่ยวไปกับกาชาด ตอนนครพนม. สนองโอบุสกากาชาด มกราคม-
มีนาคม 2544 :32-33.
- วัดพระธาตุพนม. ประมวลภาพประวัติศาสตร์พระธาตุพนมและภาพโบราณวัตถุค่ามหาศาลในกร
พระธาตุพนม. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2522.
- วัฒนา แสงวิจิตร. ไหลเรือไฟนครพนมความงามนำชื่นชมเหนือความงามใดๆ ในลำแม่น้ำโขง.

มติชน 18 กันยายน 2537 : 9.

วิทยาลัยครุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. อุรังคธาตุตำนานพระธาตุ. มหาสารคาม: (ม.ป.พ.), 2521.

ศรีศักร วัลลิโภคม.ตำนานอุรังคธาตุกับความคิดคำนึงทางโบราณคดี.ศรีศักร วัลลิโภคม, พระธาตุพนม.109-128. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2518.

สมเกียรติ สิงทอง. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2546.

สมจิตร สูดสงวน. นครพนมดินแดนของคน 7 เผ่า. เคลวินิวส์ 9 มกราคม 2530 : 10.

สุขเกษม สุวรรณธรรม. สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2547.

สุญาณี วงศ์ชาชม. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2546.

สุพร สิริพัฒน์. พระธาตุพนมโบราณสถานศรีสง่าแห่งอาณาจักรศรีโคตรบูร. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์, 2547.

สุภาพร คำบูชา. การพ้อของชาวผู้ไทย : กรณีศึกษาหมู่บ้านโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญาหมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏยศิลป์ปริวรรตน์. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ), 2543.

สุวรรณ เกตุทอง. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2546.

อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. 2,000. 4. . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อรนุช จันทร์คาประคิษฐ์. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2546.

อนรรักษ์ คงภักดี. สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2547.

อร่ามจิตร ชินช่าง. ของดีศรีโคตรบูร. 300. 1. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2542.

อร่ามจิตร ชินช่าง. ของดีศรีโคตรบูรฉบับย่อ. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2547.

อร่ามจิตร ชินช่าง. เลขานุการศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2547.

อาทิตย์ พนาสุนย์. ไหลเรือไฟที่นครพนม. มติชน 14 ตุลาคม 2529 :5.

อารีรัตน์ นาคพงษ์. เอกสารประกอบการสอนวิชานาฏยศิลป์พื้นเมือง 1 ศ 0225. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2536.

อารีรัตน์ นาคพงษ์. ประเพณีศรีโคตรบูร. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2537.

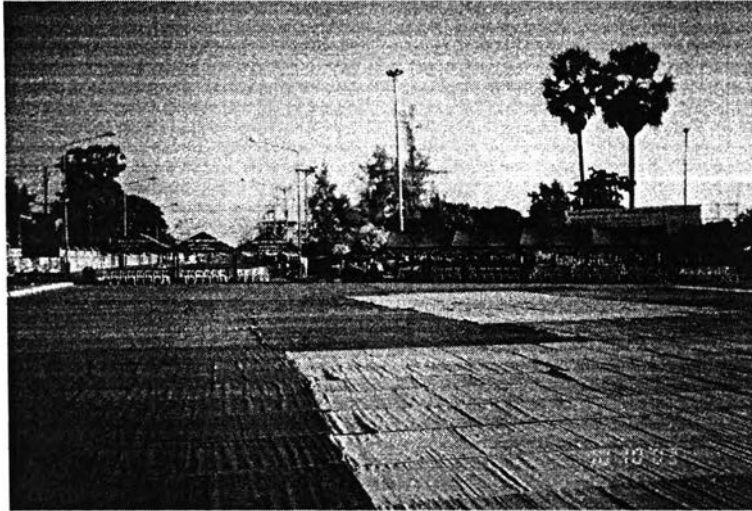
อารีรัตน์ นาคพงษ์. สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2547.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประมวลภาพงานพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พ.ศ. 2546

ภาพการเก็บข้อมูลข้อผู้วิจัย

ภาพที่ 312

คำอธิบายภาพ : เวทีที่ทำการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม พ.ศ. 2546 บริเวณตรงกลางภาพ เป็นนักแสดงจากชุดฟ้อนหางนกยูงที่ทำการรอกการฟ้อนแห่ขบวนในตอนเช้าของวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ที่มา : นฤปดิษฐ์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 313

คำอธิบายภาพ : ต้นผึ้งเป็นสิ่งสำคัญของงานประเพณีในช่วงออกพรรษาของชาวอีสาน และเป็นหนึ่งในเครื่องบูชาองค์พระธาตุพนมในพิธีบูชาพระธาตุพนม

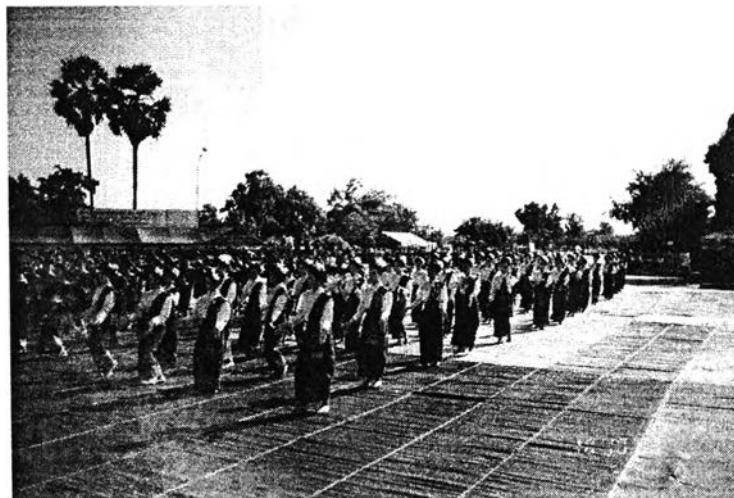
ที่มา : นฤปดิษฐ์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 314

คำอธิบายภาพ : ผู้ฝึกกำลังทำการฟ้อนขบวนแห่เครื่องบูชาที่บริเวณหน้าวัด
เพื่อรอประธานกล่าวคำบูชาพระธาตุพนม

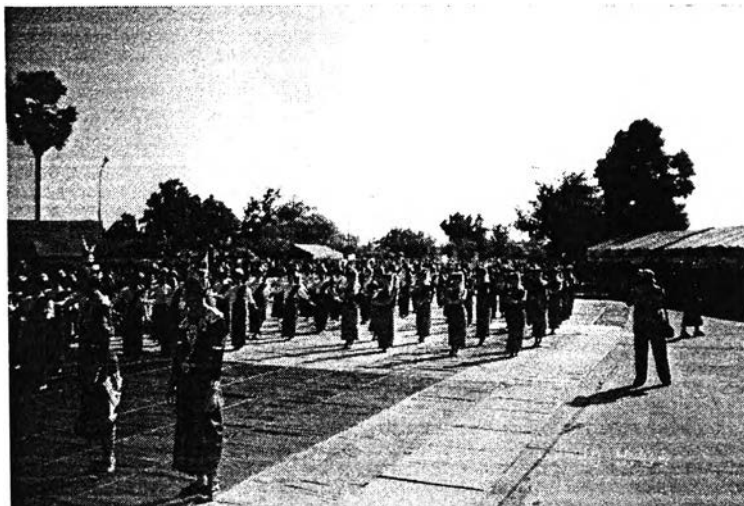
ที่มา : นฤปดิษฐ์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 315

คำอธิบายภาพ : ผู้ฝึกกำลังทำการฟ้อนขบวนแห่เครื่องบูชาที่บริเวณหน้าวัด
เพื่อรอประธานกล่าวคำบูชาพระธาตุพนม

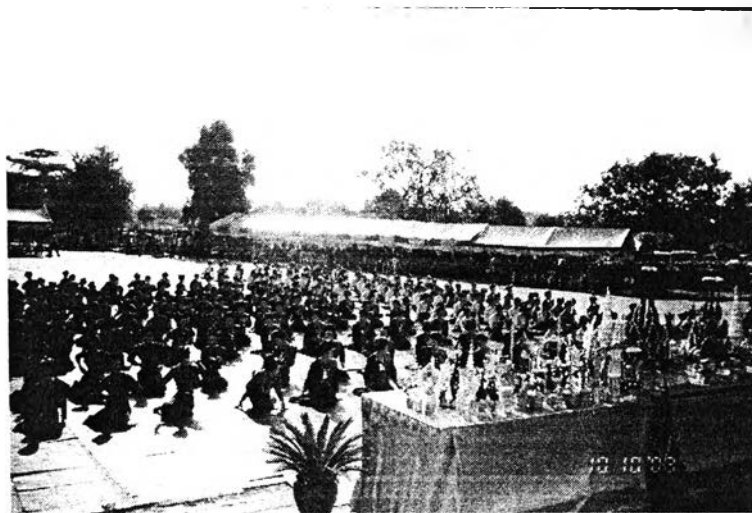
ที่มา : นฤปดิษฐ์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 316

คำอธิบายภาพ : ผู้ฟ้อนกำลังทำการแห่ขบวนเครื่องบูชามาที่บริเวณหน้าวัด
เพื่อรอประธานกล่าวคำบูชาพระธาตุพนม

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 317

คำอธิบายภาพ : ผู้ฟ้อนกำลังนั่งรอประธานเดินทางมากล่าวคำบูชาพระธาตุพนม หลังจาก
ฟ้อนแห่เครื่องบูชาเสร็จแล้ว

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 318

คำอธิบายภาพ : เครื่องบูชาพระธาตุพนมในงานพิธีบูชาพระธาตุพนม อันประกอบด้วย
ผลไม้ ขนมหวาน บายศรี หมากเบ็ง ต้นผึ้ง ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ดอกไม้รูปเทียน
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 319

คำอธิบายภาพ : ภาพเพื่อนตำนานพระธาตุพนมในการพิธีบูชาพระธาตุพนม พ.ศ. 2546
แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแปรแถว
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 320

คำอธิบายภาพ : ภาพพิธีโศคนครในการพือนบูชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546 แสดงถึง
การแปรแถวที่เป็นระเบียบเรียบร้อย

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 321

คำอธิบายภาพ : ภาพพิธีโศคนครในการพือนบูชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546
แสดงถึงความไม่เน้นความพร้อมเพียงกันมีลีลาเฉพาะคนในการแสดง

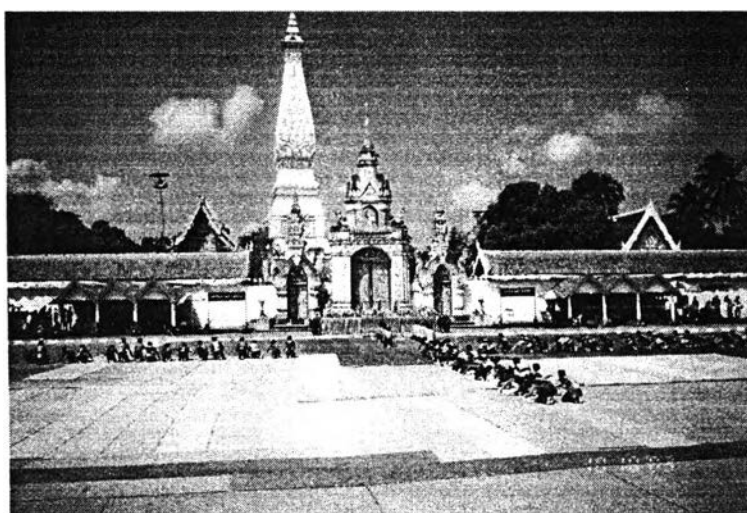
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 322

คำอธิบายภาพ : ภาพพ็อนหางนกยูงในการพ็อนบูชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546 แสดงถึงความเป็นพื้นบ้านในการพ็อนที่เป็นการแปรแถวแบบวงกลมและการพ็อนที่ไม่เน้นความพร้อมเพียงกัน

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 323

คำอธิบายภาพ : ภาพพ็อนไทฮู่อในการพ็อนบูชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546 แสดงถึงการบูชาของค้พระธาตุนมอันเป็นแรงผลักดันในการพ็อนบูชาตนเอง

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 324

คำอธิบายภาพ : ภาพพ็อนไท่อยู่ในการพ็อนบูชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546 แสดงถึง
การพ็อนที่เป็นเอกลักษณ์พื้นบ้านคือการแปรแถวเป็นวงกลม

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 325

คำอธิบายภาพ : พ็อนขันหมากเบ็งในการพ็อนบูชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 326

คำอธิบายภาพ : ภาพเพื่อนอีสานบ้านเฮาในการเพื่อนบูชาพระธาตุพนม พ.ศ. 2546 แสดงให้เห็นความสนใจของนักท่องเที่ยวในพิธีเพื่อนบูชาพระธาตุพนม

ที่มา : นฤปดิษฐ์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 327

คำอธิบายภาพ : ภาพเพื่อนอีสานบ้านเฮาในการเพื่อนบูชาพระธาตุพนม พ.ศ. 2546 ที่แสดงพลังแห่งความยิ่งใหญ่ของศรัทธาพระธาตุพนม

ที่มา : นฤปดิษฐ์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 328

คำอธิบายภาพ : ในการพือบุชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546 แสดงให้เห็นมีการจัดพื้นที่สำหรับสื่อมวลชนในการถ่ายภาพ

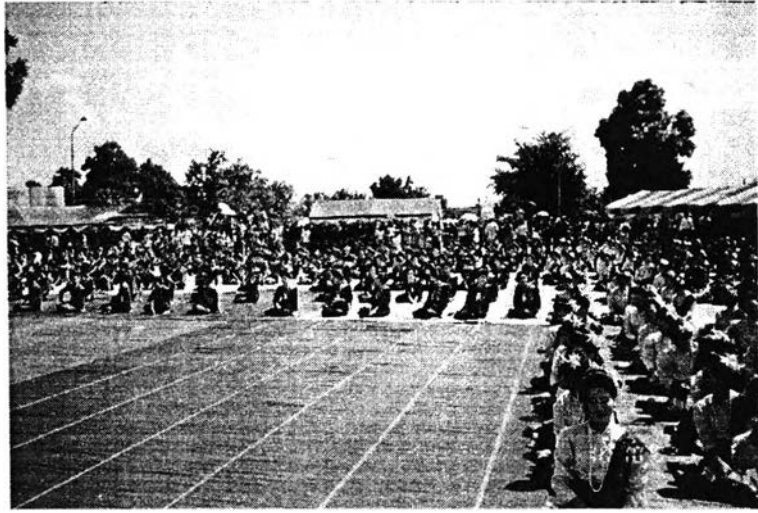
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 329

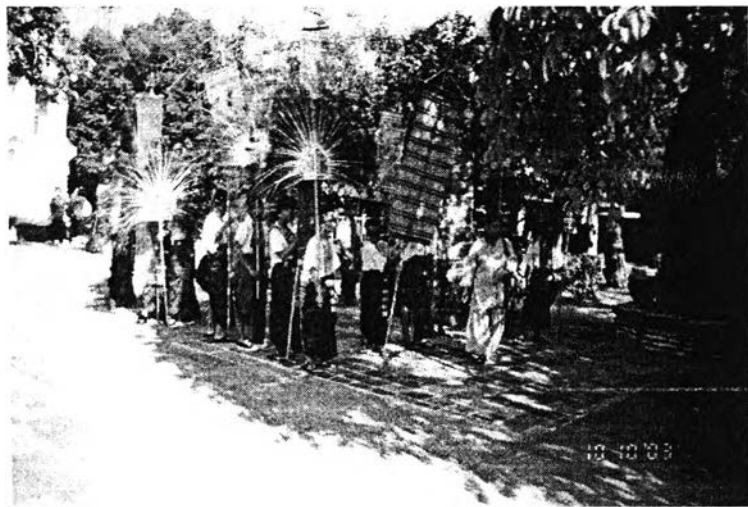
คำอธิบายภาพ : ภาพพือบนีสานบ้านเฮาในการพือบุชาพระธาตุนม พ.ศ. 2546 จะเห็นได้ว่ามีการหันหลังให้กับพระธาตุนม

ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 330

คำอธิบายภาพ : พิธีบูชาพระธาตุพนม พ.ศ. 2546 หลังจากการพื้รอบแรกมีการกราบพระธาตุพนมเสร็จและรอพื้บูชาร่วมกันกับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนที่มาร่วมงาน
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 331

คำอธิบายภาพ : ภาพนักแสดงประกอบชุดพื้ขนั้หมากเบ็งรอกการออกแสดงพื้ขนั้ในการพื้บูชาพระธาตุพนม พ.ศ. 2546
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาพที่ 332

คำอธิบายภาพ : ภาพอาจารย์ชัยบดินทร์ สาลีพันธ์ขณะทำการสัมภาษณ์
ณ ศูนย์วัฒนธรรมบ้านภูไทเรณูนคร จังหวัดนครพนม
ที่มา : นฤบดินทร์ สาลีพันธ์

ภาพที่ 333

คำอธิบายภาพ : ทำการสัมภาษณ์อาจารย์สุขเกษม สุวรรณธรรมา พร้อมทั้งเพื่อนให้ผู้วิจัยชม
การฟ้อนหางนกยูงจากของเดิม และการประดิษฐ์ของท่านเอง
ที่มา : นฤบดินทร์ สาลีพันธ์ 26 เมษายน พ.ศ. 2547

ภาพที่ 334

คำอธิบายภาพ : ขณะทำการสัมภาษณ์อาจารย์พิมลรัตน์ สัมผัสสิน ที่โรงเรียนปลาปากวิทยา
อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 25 เมษายน พ.ศ. 2547

ภาพที่ 335

คำอธิบายภาพ : ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เสมียนตรา อำเภอธาตุพนม ณ ที่ว่าการ
อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
ที่มา : นฤบดีนทร์ สาลีพันธ์ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2546

ภาคผนวก ข
ความเชื่อเกี่ยวกับการไหลเรือไฟ

ประวัติความเป็นมาของงานเทศกาลไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม

ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีไหลเรือไฟดั้งเดิม

ศาสนา คือ การบูชา บวงสรวง หรือการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับอำนาจทั้งหลาย ที่เหนือกว่ามนุษย์ ซึ่งเชื่อว่าอำนาจเหล่านั้นสามารถควบคุมวิถีทางของธรรมชาติ หรือวิถีทางชีวิตของมนุษย์ได้ ฉะนั้นศาสนาต่าง ๆ ของมนุษย์จึงมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นในทางด้านอำนาจ และรูปแบบขององค์ประกอบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีตำแหน่งแห่งที่ในจักรวาล และรวมทั้งวิถีทางที่มนุษย์สืบความสัมพันธ์กับอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ซึ่งศาสนาอาจประกอบด้วยพระเจ้าหรือเทวดาหลายองค์ บางศาสนามีองค์เดียวหรือไม่มีเลย บางศาสนาก็มีเพียงผีหรือวิญญาณ และขอบเขตของอำนาจก็อาจลดหลั่นกัน สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์เหล่านี้ เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์อยู่เสมอ ๆ มีทั้งคุณทั้งโทษแก่มนุษย์ มนุษย์อาจรู้สึกเกรงขามเกรงกลัว มนุษย์จึงรู้จักต่อรองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติทั้งหลาย หรือบางครั้งก็พยายามเอาชนะทางปัญญา ในลักษณะที่มองเห็นว่า “ลวง” หรือ “ต้ม” สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง การดำรงอยู่ของความเชื่อทั้งผี พุทธ พราหมณ์และวิทยาศาสตร์ ที่มีควบคู่กันในสังคมไทยได้ เพราะความเชื่อในแนวทางต่าง ๆ นั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงหน้าที่นิยม (Functionalism) ต่างทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการ หรือความจำเป็นของผู้คนในสังคม ทั้งทางด้านจิตใจและด้านวัตถุที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทย จึงสามารถที่จะเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง ในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนได้ ศาสนาเป็นแรงอำนาจเร้นลับ ที่ช่วยเหนี่ยวรั้งจิตใจของผู้ที่มีความเชื่อ ให้ละบาปบาปเพ็ญบุญ ตามคติในศาสนาที่ตนมีความเชื่อ ซึ่งมีการแสดงออกเป็นพิธีรีตอง ศิลปะและประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนาเพื่อเกิดสิ่งเร้าให้เกิดความศรัทธา และเมื่อได้ทำอะไรไปก็เชื่อว่าเป็นกุศลได้บุญแรงก็เกิดเป็นความเชื่อความศรัทธา อีกนัยหนึ่งเป็นความเชื่อด้วยทางปัญญา หาเหตุและผล ทั้งนี้มีทั้งความคิดและความรู้สึก จึงเป็นเหตุผลให้ศาสนามีความเจริญก้าวหน้า

จากที่กล่าวมาแสดงว่าศาสนาเป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดประเพณี เนื่องจากการแสดงความเชื่อความศรัทธาของมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการเหตุและผล ที่ไม่สามารถตอบคำถามของมนุษย์ได้จากความเชื่อทางศาสนาและลัทธิต่าง ๆ ทำให้มนุษย์หาเหตุและผลในการตอบคำถามของตนเอง ในการไหลเรือไฟมีการนำไฟมาเป็นเครื่องบูชา ดังนั้นจึงต้องนำเอาความหมายของการบูชาไฟมาดังนี้

พิธีบูชาไฟเป็นพิธีกรรมที่สืบเนื่อง มาจากคติความเชื่อของมนุษย์ในสังคมบรรพกาล ที่บูชาพระอาทิตย์ ด้วยเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ควรแก่การบูชา และมอบเครื่องเช่นให้

จากคติความเชื่อไฟเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้ ได้ปรากฏว่าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีในศาสนาพราหมณ์ และในพิธีพุทธศาสนาปรากฏในบทสวดพระปริตในบท “โมรปริตร” ซึ่งเป็นคาถาที่กล่าวถึงการบูชาพระอาทิตย์ของพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นนกงูและปรากฏคติความเชื่อเรื่องการบูชาไฟเกี่ยวเนื่องในศาสนาพุทธอีกประการหนึ่ง คือ การบูชาไฟ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสว่างไสวแก่ดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ภาชนะที่ใช้บูชาไฟมีลักษณะเป็นดวงไฟในลักษณะตะเกียง

ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงว่าการบูชาไฟเป็นการบูชาพระอาทิตย์ในศาสนาพราหมณ์ และเชื่อมต่อกับศาสนาพุทธในการนำมาใช้สื่อถึงความเชื่อเรื่อง “นำดวงวิญญาณ”

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบว่า เมื่อประมาณ 500 ปีมาแล้วได้มีการอพยพของกลุ่มคนจากฝั่งซ้ายเข้ามาอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขง สาเหตุการอพยพเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างพระราชวงศ์ของลาว ตลอดจนการทำสงครามของไทยและลาวกลุ่มต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามานั้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ถือเป็นบรรพบุรุษของชาวอีสาน และในสมัยรัตนโกสินทร์ถึงอาณาจักรล้านช้าง เป็นส่วนหนึ่งของสยามประเทศเพิ่งแยกตัวออกจากสยามประเทศใน ร.ศ. 112 ในกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส

การอพยพของกลุ่มคนจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง หรือจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง นับเป็นการช่วยให้มีการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม กลุ่มคนที่อพยพมานั้น ย่อมนำเอาวัฒนธรรมกลุ่มของตนเองติดตัวมา ซึ่งวัฒนธรรมนั้นหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ ฉะนั้นชาวอีสานจึงได้รับการสืบทอดทางวัฒนธรรม จากบรรพบุรุษของตน เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ อาทิเช่น ฮีตสิบสองของชาวอีสาน

ฮีตสิบสอง เป็นประเพณีการทำบุญ ที่ชาวอีสานจะต้องปฏิบัติ จัดว่าเป็นจารีตประเพณี หากใครไม่ปฏิบัติตามฮีต จะต้องถูกสังคมประนามหรือนินทาว่าร้ายได้ ฮีตสิบสอง เป็นข้อกำหนดให้ต้องมีการทำบุญทั้ง 12 เดือนในแต่ละปี ซึ่งนับเดือนเป็นการนับตามจันทรคติ ประเพณีทำบุญนั้นได้แก่

เดือนอ้าย เป็นการทำบุญเข้ากรรม โดยการทำบุญเลี้ยงผีบรรพบุรุษและนิมนต์พระสงฆ์เข้ากรรมหรือเข้าปริวาสกรรม

เดือนยี่ การทำบุญคูณลาน หรือการทำบุญสู่ขวัญข้าว

เดือน 3 ทำบุญวันมาฆบูชา และทำบุญข้าวจี

เดือน 4 ทำบุญเวส และฟังเทศน์มหาชาติ

เดือน 5 ทำบุญวันสงกรานต์

เดือน 6 ทำบุญวิสาขบูชา

เดือน 7 ทำบุญเช้าแสดโดยการทำบุญบูชาเทวดาอารักษ์หลักเมือง

เดือน 8 ทำบุญเข้าพรรษา และถวายเทียน

เดือน 9 ทำบุญข้าวประดับดินในวันแรม 14 ค่ำ

เดือน 10 ทำบุญข้าวสากหรือข้าวสาก ในวันขึ้น 15 ค่ำ

เดือน 11 ทำบุญออกพรรษา

เดือน 12 ทำบุญกฐิน เริ่มตั้งแต่ แรม 1 ค่ำเดือน 11 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12

ในวันออกพรรษาของชาวอีสาน ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัด ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ รับฟังเทศนา รักษาศีล จุดประทีป ถวายปราสาทผึ้ง แข่งเรือและปล่อยเรือไฟ การไหลเรือไฟ หรือการไหลเรือไฟในภาษาอีสานนั้น มีมานานหลายชั่วอายุคนในแถบลุ่มน้ำในภาคอีสานและลาว ตามฮีตที่สิบเอ็ดบุญออกพรรษานั้นเอง

ฮีตสิบสองคองสิบสี่เป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งอดีต ว่าเป็นสิ่งดึงดูดผสมกับความเชื่อทางศาสนาหล่อหลอมเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน จึงก่อเกิดประเพณีสิบสองเดือน

ในการไหลเรือไฟมีหลักฐานปรากฏที่เก่าแก่ที่สุดเมื่อประมาณ 500 ปีในประเทศลาวโดยมีการบันทึกหลักฐานในสมัยสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช กษัตริย์ล้านช้างเมื่อ ค.ศ. 1461 หรือ พ.ศ. 2004ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งอาณาจักรศรีอยุธยาของไทย จากการบันทึกการเดินทางที่นครเวียงจันทน์ของวูฟทอฟ ชุตชาวฮอลันดา การไหลเรือไฟเป็นพิธีการที่ได้แบบอย่างดั้งเดิมในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีที่มาอยู่ 2 นัย

นัยที่ 1 เป็นการเอาโคมบูชา พระเจ้าทั้งสามในศาสนาพราหมณ์ มาปล่อยให้ไหลไปในน้ำ เมื่อหมดเขตการบูชาโดยการยกโคม ซึ่งตามความเชื่อของพวกพราหมณ์โบราณ เชื่อว่าการนำโคมบูชา มาลอยทำให้น้ำลด หรือน้ำแห้งต้นข้าวที่ปลูกก็จะได้ไม่ต้องแช่น้ำ

นัยที่ 2 เป็นวิธีการไหลบาป หรือสะเดาะเคราะห์ ของพวกพราหมณ์ที่เชื่อว่าบาป และเคราะห์เชิญทำให้หมดไป โดยการชำระล้างด้วยน้ำ ตัวอย่างเช่น ชฎิลสามพี่น้องได้นำเครื่องบริวารตนไหลไปตามน้ำ

ความเชื่อในการไหลเรือไฟของลาวนั้น เชื่อว่าเป็นการบูชารอยพระพุทธบาทตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา และเป็นการบูชาพญานาคที่บันดาลให้น้ำบริบูรณ์ การไหลเรือไฟคนลาวเชื่อว่าเป็นพิธีการอย่างเดียวกันกับการลอยกระทงของไทย

จากหลักฐานทำให้ทราบว่ามีการบูชาไฟตั้งแต่สมัยโบราณกาล แล้วถือว่าไฟเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อในการไหลเรือไฟของลาวถือว่าเป็นพิธีที่มีความหมายเช่นเดียวกับ

ลอบกระทงของไทย และสืบเนื่องจากที่ชาวอีสานอพยพมาจากประเทศลาวเป็นส่วนใหญ่ จึงนำเอาความเชื่อเข้ามาในประเทศไทย ทำให้มีประเพณีไหลเรือไฟในประเทศไทย

มรดกความเชื่อ ประเพณีไหลเรือไฟ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับข้อมูลมาหลายประการ เป็นต้นว่า เนื่องจากการบูชาพระพุทธบาท พระคุณของพระแม่คงคา เป็นต้น

ในด้านความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารอยพระพุทธบาท ที่ประทับไว้บนฝั่งแม่น้ำนัมมะทานที ในแคว้นทักขิณาท ประเทศอินเดีย ตามพระพุทธประวัติกล่าวไว้ว่า ในครั้งที่พญานาคได้ทูลอาราธนาพระพุทธองค์ ไปแสดงธรรมในพิภพของนาค เมื่อเสด็จกลับพญานาคได้ทูลขอให้พระองค์ประทับรอยพระบาทไว้ ณ แม่น้ำนัมมะทานที พระองค์จึงประทับรอยพระบาทไว้ตามประสงค์ของพญานาค รอยพระบาทที่ทรงประทับไว้นี้เป็นที่เคารพของเทวดามนุษย์ ตลอดจนสัตว์ทั้งหลายผู้ซึ่งต้องการบุญกุศล เหตุนี้การไหลเรือไฟจึงถือว่า เพื่อบูชารอยพระพุทธบาท ซึ่งมีคำบูชาว่า

“อะหัง อิมินา ปะทีเปนะ นัมมทายะ นันทียา ปุสฺสึเน จูตัง ปุสฺสิโน ปาทะ วะธัญชัง อะภิปุเชมิ อะยัง ปะทีเปนะ มุนิโน ปาทะวะธัญชัง ปุชา มัยหัง ทิมารัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ”

แปลว่า ข้าพเจ้าขอน้อมบูชารอยพระมุนีเจ้า อันประดิษฐานอยู่ ณ หาดทรายแห่งแม่น้ำนัมมทานทีด้วยประทีปนี้ ขอให้การบูชารอยพระบาทสมเด็จพระมุนีเจ้าด้วยประทีปในครั้งนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายตลอดกาลนานเทอญ

สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับความเชื่อกับการบูชาพระพุทธเจ้า นั้น มีตำนานเล่ากันว่า เป็นการบูชาพระพุทธเจ้าที่เสด็จกลับลงมาสู่มนุษย์โลก หลังจากที่พระองค์ได้เสด็จขึ้นไปจำพรรษาที่สรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อการแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพุทธมารดา เมื่อออกพรรษา พระองค์จึงเสด็จกลับลงมาสู่มนุษย์โลกโดยบันไดทิพย์ทั้งสาม คือ บันไดทองอยู่เบื้องขวาเป็นที่ลงแห่งเหล่าเทพและเทวดา บันไดเงินเบื้องซ้ายเป็นที่ลงแห่งหมู่พรหม และบันไดแก้วตรงกลางเป็นทางเสด็จของพระพุทธเจ้า หัวบันไดอยู่ยอดเขาพระสิเนรุราช เชิงบันไดอยู่เมืองสังกัสสะนคร ทรงเสด็จโลกนิรวันปาฏิหาริย์ คือ เปิดโลกโดยทอดพระเนตรไปเบื้องบนถึงพรหมโลกเบื้องต่ำถึงอเวจिनรทำให้ทิศทางต่างๆ ทั้งแปดทิศ ในโลกธาตุแห่งจักรวาลแลเห็นเป็นอันเดียวกัน จึงเรียกรวันนี้ว่า “วันพระเจ้าเปิดโลก” มนุษย์ทั้งหลายได้รับเสด็จด้วยเครื่องสักการะบูชาหมโพน

ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาท้าวผกาพรหม หรือ บรรพบุรุษ โดยมีนิทานชาวบ้านเล่าว่าครั้งหนึ่งมีกาเผือกสองตัวตัวเมีย ทำรังอยู่บนต้นไม้ในป่าหิมพานต์ใกล้ฝั่งแม่น้ำ วันหนึ่งกาตัวผู้บินจากรังไปหากินเผือกกลับรังไม่ได้ กาตัวเมียซึ่งกำลังกกไข่อยู่ห่าฟอง ไม่เห็นกาสามี กลับก็กระวนกระวายใจ อยู่มาวันหนึ่งเกิดพายุใหญ่พัดรังกาพังกระจัดกระจาย ฟองไข่ก็ตกลงไป

ในน้ำ ส่วนแม่ถูกพัดไปทางหนึ่ง ครั้นลมสงบลงกลับมารังไม่เห็นฟองไขก็เสียใจร้องไห้จนขาดใจตาย แล้วไปเกิดใหม่บนพรหมโลกชื่อท้าวพกาพรหม ส่วนไข่ทั้งห้าฟองมีผู้นำไปรักษาไว้ คือ ฟองที่หนึ่งแม่ไก่เอาไป ฟองที่สองแม่นาคเอาไป ฟองที่สามแม่เต่าเอาไป ฟองที่สี่แม่โคเอาไป ฟองที่ห้าแม่ราชสีห์เอาไป ครั้นฟองไข่ทั้งห้าถึงกำหนดฟักแตกออกไม่ได้เป็นกาแต่อย่างใด แต่เกิดเป็นมนุษย์ ครั้นเติบโตขึ้นและเห็นโทษของความเป็นฆราวาสและเห็นอนิสงส์แห่งบรรพชา จึงลามารดาเลี้ยงออกบวชเป็นฤๅษีในป่าหิมพานต์ วันหนึ่งฤๅษีทั้งห้าได้มาพบกัน จึงได้ถามเรื่องราวของกันและกัน ฤๅษีทั้งห้าจึงพร้อมใจกันตั้งอธิษฐานจึงร้อนไปถึงท้าวพกาพรหม เสด็จจากพรหมโลกจำแลงองค์เป็นกาเผือกบินมาเกาะต้นไม้ตรงหน้าฤๅษีทั้งห้า แล้วเล่าเรื่องเดิมให้ฟังและกล่าวต่อไปว่า “ถ้าคิดถึงมารดา เมื่อวันเพ็ญเดือนสิบเอ็ดและเดือนสิบสองให้เอาด้ายดิบผูกไม้เป็นตีนกา ปักรูปเทียนบูชา ลอยกระทงในแม่น้ำเถิด ทำอย่างนี้เรียกว่าคิดถึงมารดา บอกเสร็จท้าวพกาพรหมก็ลากลับไป ตั้งแต่นั้นมาประชาชนก็พากันลอยกระทง เพื่อบูชาท้าวพกาพรหม

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ ตามพุทธประวัติกล่าวว่าเมื่อครั้งเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช ได้ทรงตัดพระเกศาแล้วโยนขึ้นไปในอากาศ พระอินทร์ได้นำเอาผอบมารับไปบรรจุไว้ในพระจุฬามณีเจดีย์ จะได้อนิสงส์ไปเกิดร่วมศาสนากับพระศรีอารีย์

อีกประการหนึ่งความเชื่อเกี่ยวกับการขอขมา และระลึกถึงพระคุณของพระแม่คงคา การรู้จักคุณและการตอบแทนคุณเป็นเครื่องหมายของคนดี การไหลเรือไฟกระทำเพื่อเป็นการระลึกถึงคุณของน้ำ ซึ่งมีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เพราะเราได้อาศัยน้ำจากพระแม่คงคาทั้งกินทั้งใช้มาตลอดทั้งปี ยิ่งกว่านั้นยังถ่ายสิ่งปฏิกูลลงไปใต้น้ำด้วย เท่ากับขาดความเคารวต่อแม่คงคา จึงสมควรขอขมาลาโทษต่อท่านไม่เพียงแต่เท่านั้นยังเชื่ออีกว่า การเอาไฟเผาความทุกข์โดยมีเรื่องเดือดร้อนที่เกิดขึ้นทำให้มีการบูชาไฟ แล้วเอาไฟที่คิดว่าเผาความทุกข์นั้นลอยไปตามแม่น้ำ การไหลเรือไฟจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบูชาไฟอีกด้วย

จากความเชื่อดังกล่าวแล้วยังอาจชี้ให้เห็นถึงภูมิปัญญาในเชิงสร้างสรรค์ทางด้านเกษตรในการไหลเรือไฟจะทำให้ฝนในปีต่อไปดี เพราะการไหลเรือไฟเป็นการปล่อยไฟลงแม่น้ำทำให้พญานาคที่อยู่ในน้ำได้รับความร้อนแล้วหอบน้ำหนีขึ้นไปอยู่บนฟ้า พอถึงเดือนหกน้ำ

ในโลกมนุษย์จะแห้งผู้คนเดือดร้อน จึงพากันจุดบั้งไฟขอฝน พอมนุษย์จุดบั้งไฟขึ้นไปพญานาค
จะสั่งให้พญานาคนำน้ำที่หอบขึ้นมาไปคืนให้แก่โลกมนุษย์โดยตกลงมาเป็นฝน¹

นอกจากนี้ยังมีตำนานที่แตกต่างออกไป แต่ละตำนานมีการยกเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป
มีการอ้างอิงพระพุทธประวัติเมืองสมัยสองพันห้าร้อยปีมาแล้ว ถึงแม้มีมูลเหตุที่แตกต่างกัน
แต่การไหลเรือไฟมีจุดประสงค์หลัก ๆ คือเพื่อบูชาองค์พระพุทธเจ้า ศาสดาแห่งพระพุทธศาสนา
และขอขมาลาโทษต่อแม่น้ำผู้ให้ชีวิตแก่มวลมนุษย์แล้ว ยังถือเป็นการทำบุญทุกๆ ไปผู้ทำจะได้รับ
อานิสงส์

การไหลเรือไฟในภาคอีสานที่กล่าวมาอาจสรุปได้ดังนี้

1. การประกอบพิธีกรรมการไหลเรือไฟมีที่มาจากศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม
2. การประกอบพิธีกรรมการไหลเรือไฟ ได้แบบอย่างมาจากศาสนาพราหมณ์
3. ชาวอีสานมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานประมาณ 500 ปี
4. เป็นพิธีที่จัดโดยรวมของชุมชน เป็นการร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้าน
ที่จัดขึ้นในเทศกาลออกพรรษา นิยมไหลเรือไฟในวันขึ้น 15 ค่ำ หรือแรม 1 ค่ำ เดือน 11
5. พิธีกรรมไหลเรือไฟและประเพณีลอยกระทงเป็นพิธีอย่างเดียวกัน
แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดของธรรมเนียมตามความเป็นมาของคนในพื้นที่
และความต้องการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพกสิกรรม

¹ อารัมจิต ชินช่าง, ของดีศรีโคตรบูรณ์,(นครพนม, ม.ป.พ., 2544) หน้า 1-3.

ภาพที่ 336

คำอธิบายภาพ : เรือไฟโบราณ ที่ทำจากไม้ไผ่ข้างในบรรจุสิ่งของที่นำไปทำบุญ
ที่มา : อาจารย์อร่ามจิตร ชินช่าง

6. คติความเชื่อของชาวอีสานที่ปรากฏในพิธีกรรมไหลเรือไฟมีดังนี้
 1. เชื่อในเรื่องอานิสงฆ์ของการทำบุญในพระพุทธศาสนา
 2. เชื่อในเรื่องการบูชาในรอยพระพุทธศาสนา
 3. เชื่อในเรื่องการบูชาพระพุทธเจ้า
 4. เชื่อในเรื่องการบูชาแม่น้ำ
 5. เชื่อในเรื่องพญานาค
 6. เชื่อในเรื่องพญานาคในแม่น้ำโขง ตามความเชื่อดั้งเดิมของชาวอีสาน
 7. เชื่อในเรื่องการสะเดาะเคราะห์
 8. เชื่อในเรื่องความเป็นสิริมงคล

หลักฐานที่ปรากฏ พ.ศ. 2536 จังหวัดที่มีการประกอบพิธีกรรมในการไหลเรือไฟ ในภาคอีสานมีดังนี้ คือ จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดเลย อำเภอเมือง อำเภอด่านซ้าย อำเภอเชียงคาน จังหวัดสกลนครอำเภออากาศอำนวย²

จากข้อความที่กล่าวมาทำให้ทราบว่า การไหลเรือไฟนั้นมีการทำเป็นประจำเพียง ในชุมชนที่อยู่ติดกับน้ำ มีความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับศาสนา พญานาคเข้ามาเกี่ยวข้อง

ภาพที่ 337

คำอธิบายภาพ : เรือไฟโบราณที่ทำจากต้นกล้วย ไม้ไผ่ ในขบวนแห่เรือไฟบก ในตอน กลางวัน

ที่มา : อาจารย์อร่ามจิตร ชินช่าง

ในอดีต “เรือไฟ” หรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “เฮือไฟ” คือเรือที่ทำด้วยต้นกล้วยหรือไม้ไผ่ หรือวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถลอยน้ำได้ ต่อเป็นเรือยาวประมาณ 5-6 เมตร หัวและส่วนท้ายของเรือจะยกให้สูงขึ้น ข้างในบรรจุด้วยขนม ข้าวต้มมัด หรือสิ่งของ ที่ต้องการบริจาคทาน ข้างเรือมีดอกไม้ ธูป เทียน ตะเกียง ขี่ได้ สำหรับจุดให้สว่างไสว

² ปรียา แสนทวีสุข, “การไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม,” (ปริญญาหมาบัณฑิต ไทยคดี ศึกษาเน้นมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539) หน้า 64-66.

ก่อนจะปล่อยเรือ ซึ่งเรียกกันว่าการไหลเรือไฟ หรือ “ไหลเรือไฟ” การประกอบพิธีกรรม การไหลเรือไฟ ที่จังหวัดนครพนม มีแต่ชาวบ้านจะจัดกันภายในชุมชน หรือหมู่บ้านของตน เมื่อถึงวันออกพรรษาชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญที่วัดในตอนเช้า ตอนบ่ายประกอบเรือไฟตอนเย็น ร่วมกันสวดมนต์ ฟังเทศน์กันที่วัด ในตอนค่ำชาวบ้านจะนำสิ่งของเครื่องใช้ ขนมข้าวต้ม รูป เทียน ดอกไม้มาบรรจุในเรือไฟ แล้วจึงช่วยกันยกไปที่ท่าหน้า เพื่อปล่อยเรือไฟ ให้ลอยออกจากฝั่งน้ำเป็นอันเสร็จพิธี และระหว่างที่จัดทำเรือไฟชาวบ้านมีการละเล่นบันเทิง⁴ จาก ประโยคข้างต้นทำให้ทราบว่าเดิมการไหลเรือไฟหรือไหลเรือไฟนั้นทำเป็นแบบชาวบ้านเรียบง่าย ไม่มีพิธีที่ใหญ่โตมากนัก มีแค่เครื่องไทยทาน ดอกไม้รูปเทียน ขนม ในตอนเช้ามีการทำบุญตัก บาตร ตอนบ่ายทำการประกอบเรือไฟและเล่นสนุกสนาน ถือเป็น การประสานความสัมพันธ์ใน ชุมชน ตอนค่ำมีการสวดมนต์เย็นและปล่อยเรือไฟ

การไหลเรือไฟในปัจจุบัน

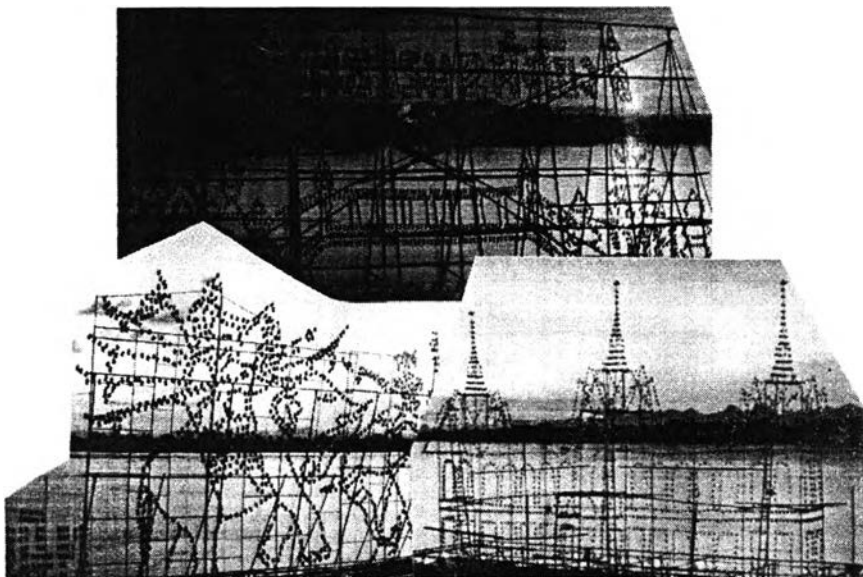
ไหลเรือไฟ หรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “เรือไฟ” หมายถึงเรือที่ทำด้วยกาบกล้วย ท่อนกล้วย ไม้ไผ่ หรือวัสดุลอยน้ำที่มีโครงสร้างเป็นรูปร่างต่างๆ ตามต้องการโดยเมื่อจุดไฟใส่โครง แล้ว เปลวไฟจะลุกเป็นรูปร่างตามโครงสร้างนั้นๆ ความเป็นมาของการทำเรือไฟ ซึ่งแต่ก่อนนั้น เรือไฟจะทำด้วยต้นกล้วย กาบกล้วยกันเป็นช่องแล้วเอาขี้ไต้ (กระบอง) ใส่ลงไปพร้อมกับดอกไม้ รูปเทียน แล้วจุดขี้ไต้ให้ลุกโชติช่วงและปล่อยต้นกล้วยไหลไปตามแม่น้ำโขง ซึ่งเรียกกันว่า “ไหลเรือไฟ” ลักษณะคล้ายกับการลอยกระทง

ปัจจุบันมีวิวัฒนาการจากต้นกล้วยมาเป็นไม้ไผ่และโครงเหล็ก การทำเรือไฟประกอบด้วย 2 ส่วนที่เป็นทุนสำหรับลอยน้ำ จะใช้ไม้ที่ลอยน้ำมาผูกติดกันเป็นแพ และส่วนที่เป็นรูปร่าง สำหรับจุดไฟใส่นั้นจะเป็นส่วนที่อยู่บนทุนใช้ไม้ไผ่ลำยาวและแข็งแรงตั้งปลายขึ้นเพื่อเป็นเสา สำหรับน้ำหนักของแพ และแพนี้ทำด้วยไม้ไผ่ขนาดเล็กมาผูกยึดไขว้กันเป็นตารางสี่เหลี่ยม โดยมีระยะห่างกันประมาณคืบเศษ มัดด้วยลวดให้แน่นวางราบบนพื้น เมื่อวางแผนออกแบบว่า ควรจะเป็นว่าควรจะเป็นภาพอะไรแล้วทำตามที่ออกแบบไว้ตามความคิด ความเชื่อ และความสามารถของช่าง อาทิ รูปพญานาค รูปพญาครุฑ รูปเรือสุวรรณหงส์ รูปสิงห์ รูปมังกร รูปม้าเทียมราชรถ พระชาตุนม ปราสาทราชวัง ฯลฯ ในการทำเรือไฟในปัจจุบันฐานทำด้วยแพ ถังน้ำมันหรือยางรถยนต์ สำหรับรูปทรงต่าง ๆ ของเรื่อนั้นจะนำเอาเหล็กมาประกอบกัน

¹อาทิตย์ พนาศุนย์, “ไหลเรือไฟ,” มติชน,(14 ตุลาคม 2529): 5.

⁴ปริยา แสันทวิสุข, การไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม, หน้า 64 - 66

เป็นรูปร่างตลอดจนมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประกอบในการจัดทำ โดยเฉพาะมีการนำเอาไฟฟ้ามาประดับตกแต่งเรือแทนการใช้ผ้าชุบน้ำมันเพื่อตกแต่งให้วิจิตรมากขึ้น พร้อมทั้งมีการจุดพลุ ตะไล ไฟพะเนียงในเรือไฟอีกด้วย ในช่วงปีต่อ ๆ มาได้มีการสร้างเรือไฟให้มีขนาดใหญ่กว่าที่เคยทำกันมาแต่ก่อน อาทิเช่น ในการสร้างเรือไฟมีการนำวิธีการช่างสมัยใหม่เข้ามาใช้ ในการประกอบกรอกเรือไฟ ให้มีรูปแบบตามที่ออกแบบไว้

ภาพที่ 338

คำอธิบายภาพ : โครงเรือไฟที่สร้างขึ้นจากโครงเหล็กผสมกับไม้ไผ่ ที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ มีความสูงและใหญ่โตบางลำขนาดความสูงเท่าตึก 3 ชั้น มีความกว้าง 15-20 เมตร
ที่มา : อาจารย์อร่ามจิตร ชินช่าง

¹ชนะ วสุรภคะ,ปรีชา เจตน์ชัย, “ไหลเรือไฟนครพนม,”เดลินิวส์,(23 กันยายน 2538): 12.

ขั้นตอนในการสร้างเรือไฟแบบสมัยใหม่ แบ่งลำดับเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการออกแบบ มีการประชุมปรึกษาหารือในการออกแบบ และเลือกแบบในหัวข้อต่าง ๆ ในแต่ละปีที่มีกระแสความน่าสนใจ พร้อมทั้งคำนวณในการใช้วัสดุให้เพียงพอ กับงบประมาณ
2. การทำฐานของเรือไฟ ส่วนใหญ่นิยมนำไม้ไผ่ โดยใช้ไม้มามัดรวมเชือกป่านมะนิลา หรือเส้นยางรถจักรยานยนต์ โค่น ๆ⁶ 1 โครงเรือใช้ประมาณ 10-15 โค่น มาเป็นฐาน หรืออีกวิธีใช้ไม้แปรรูปไม้ไผ่ และถึงน้ำมันขนาดสองร้อยลิตรมาสัมผัสกับน้ำ นำไม้ไผ่หรือไม้แปรรูป มาผูกยึดเป็นตาราง กว้างยาวตามขนาดที่ออกแบบไว้
3. การยกโครงเรือไฟ เมื่อทำแพชั้นล่างเสร็จแล้ว จึงยกโครงด้วยไม้ไผ่เป็นแบบนั่งร้านแบบพอง เพื่อเป็นตัวยึดเหล็กเส้นหรือตะแกรงเหล็กที่ออกแบบไว้ในข้างต้น
4. การตีครูปแบบของเรือไฟ การตีช่างจะนำตะแกรงเหล็กเส้นที่ตัดเป็นรูปแบบที่ออกแบบไว้ยึดติดกับโครง
5. การประดับตกแต่งด้วยดวงไฟจากตะเกียง หรือดวงไฟจากแบตเตอรี่ การประดับตกแต่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการสร้างเรือไฟ โดยการนำดวงไฟขึ้นไปแขวนตามเหล็กแบบที่ละดวง หรือแขวนตามรูปร่างที่เขียนไว้บนตะแกรงเหล็ก⁷

⁶ โคล่ หมายถึง จัดไม้ไผ่มัดหลาย ๆ ลำเข้าด้วยกัน

⁷ ปรีชา แสันทวีสุข, การไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม, หน้า 100-106.

ภาพที่ 339

คำอธิบายภาพ : การแห่เรือไฟบกที่สวยงามมีการประดับประดาตกแต่งอย่างวิจิตร
ในช่วงตอนกลางวัน
ที่มา : อาจารย์อร่ามจิตร ชินช่าง

ในงานยังมีการแห่เรือไฟบกแบบโบราณ ปราสาทผึ้ง ในขบวนมีชาวบ้านร่วมใจมาแต่งกายพื้นเมืองพอร่าอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งตกแต่งขบวนให้สวยงามเพื่อเป็นการประกวดประชันกันของกลุ่มวัดต่าง ๆ ในอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอกในจังหวัดนครพนม ก่อนนำเรือไฟไปส่องน้ำโขงในตอนค่ำ การทำเรือไฟในปัจจุบันมุ่งเน้น ความสวยงามยิ่งใหญ่ทำให้ผู้ที่มาดูรู้สึกตื่นตาตื่นใจเป็นอย่างยิ่ง มีเทคนิคพิเศษดึงดูดผู้ชมจึงมีความรู้สึกที่มีค่าในจิตใจน้อยลงซึ่งต่างจากอดีตที่เป็นการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนไม่มีการแข่งขันระหว่างทีมต่าง ๆ มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน

ความแตกต่างของการไหลเรือไฟสมัยอดีตกับสมัยปัจจุบัน

1. สมัยอดีต ท่านจะใช้ต้นไม้ที่สามารถลอยน้ำได้ เช่น ไม้จ้าว ไม้ไผ่ เป็นต้น แต่ปัจจุบันใช้ถ้ำน้ำมันเป็นทุนลอย และต่อมาเป็นใช้เรือจริงๆ

2. เชื้อไฟเดิมใช้ริ้วสบหรือจิวรชูปน้ำมันก๊าดหรือโซล่า และเปลี่ยนไปใช้ไฟฟ้าแทนหรือตะเกียงแทน

3. ด้านการตกแต่งสมัยอดีตไม่เน้นเรื่องการตกแต่งเรือให้มีความสวยงามมากนักแต่ใช้ดอกไม้ ธูปเทียน ขนม ข้าวต้ม ข้าว และเครื่องใช้ ฯลฯ ใส่ลงไปในเรื่องเพื่อเป็นการทำบุญ เนื่องจากสิ่งที่ใส่ลงไปสามารถนำไปใช้ได้ ส่วนปัจจุบันการตกแต่งเรือเน้นความสวยงามเพื่อเป็นการประกวด ไม่นิยมใส่สิ่งของลงไป

4. ในอดีตเรือที่ไหลไปก็ทิ้งไปไม่เก็บมาใช้อีก ปัจจุบันเมื่อปล่อยเรือเสร็จก็จะนำมาเก็บไว้เพื่อประกวดในคราวต่อไป

5. ด้านพิธีการอดีตเน้นด้านศาสนา ก่อนที่จะปล่อยเรือลงน้ำต้องมีการทำฉลองเรือไฟ ตอนเย็นมีการรับศีลและฟังสวดมนต์ ปัจจุบันไม่นิยมเลี้ยงพระเป็นการใหญ่โต จะนำเรือเข้าแห่ขบวนเพื่อประกวด เมื่อถึงเวลาก็ปล่อยเรือไฟตามกำหนดเวลาการจัดงาน

6. ประชาชนที่มาร่วมงานอดีตพิธีกรรมมีพื้นฐานจากความศรัทธา ในพุทธศาสนา เป็นการบูชาสิ่งต่างๆ ที่เชื่อถือกันมา เช่น การบูชารอยพระพุทธรูป บูชาแม่น้ำ ฯลฯ ปัจจุบันเน้นมาเกี่ยวข้องกับงานมากกว่ามาทำบุญ

ปัจจุบันมีประชาชนเพียงส่วนน้อย ที่ยังคงมีความเชื่อและศรัทธาในพิธีกรรมอย่างจริงจัง เพราะส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ที่ประเพณีมีความสำคัญอย่างไรขาดความศรัทธาที่จะทำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบัน จุดประสงค์ ในการจัดงานจะออกมาในรูปแบบของการประกวดเพื่อชิงรางวัล ดังนั้นจังหวัดต่าง ๆ ที่ยังมีประเพณีไหลเรือไฟอยู่ ควรประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจถึงเหตุผลในการทำว่า จุดมุ่งหมายที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ใด ประชาชนได้รักษาประเพณีนี้ให้คงอยู่ตลอดไป⁸

จะเห็นได้ว่าการไหลเรือไฟในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายอย่างทั้งในด้านรูปแบบ จุดมุ่งหมาย และพิธีการ ตรงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าทุกอย่างไม่จีรังยั่งยืนต้องมีเปลี่ยนแปลง ส่วนจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านใดนั้นขึ้นอยู่กับเจตคติ ความคิดเห็นการนำไปใช้ของแต่ละบุคคลและยุคสมัย

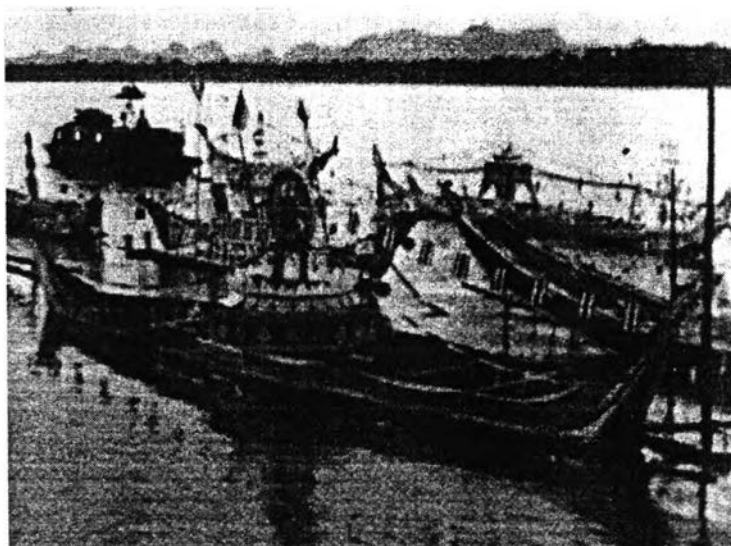
⁸อร่ามจิต ชินช่าง. ของดีศรีโคตรบูรณ์, หน้า 4.

ความเป็นมาของการจัดงานเทศกาลประเพณีไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม

ความเป็นมาของการจัดงานประเพณีไหลเรือไฟในจังหวัดนครพนม หลายคนได้กล่าวว่า เป็นประเพณีตั้งแต่ครั้งโบราณ หากแต่ผู้วิจัยได้สืบค้นจากบุคคลต่าง ๆ ในพื้นที่พบว่าในการจัดงานเทศกาลไฟเรือไฟนั้นเกิดขึ้นในช่วง ปี พ.ศ. 2526 โดยผู้ริเริ่มคือ นายกระจ่าย เกตุวัฒนเวชนี⁹ ในการที่จัดงานไหลเรือไฟนั้น หลักสำคัญเกิดจากการที่ นายกระจ่าย เกตุวัฒนเวชนี เป็นคนกรุงเทพมหานคร เข้ามาทำมาหากินที่นครพนม เพื่อนที่กรุงเทพฯ ถามว่าอยู่ที่จังหวัดอะไร ตั้งอยู่ตรงไหนของประเทศไทย ในการอธิบายจำเป็นต้องนำเอาแผนที่ประเทศไทยให้ดู เมื่อเห็นประเพณีไหลเรือไฟของชาวบ้านแต่เดิมในแถบริมน้ำโขง จึงนำมาคิดให้เกิดเป็นงานเทศกาลให้คนรู้จักนครพนมมากขึ้น พร้อมทั้งเป็นการอนุรักษ์ประเพณีโบราณของชาวอีสานมิให้สูญหายไป และทำให้มีคนมาท่องเที่ยวเป็นการสร้างรายได้ในพื้นที่ โดยจัดเป็นเทศกาล เชิญสื่อมวลชนมาทำข่าวเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก ในครั้งแรกมียุวสมาคม จังหวัดนครพนม ซึ่งนายกระจ่าย เกตุวัฒนเวชนีเป็นนายกสมาคม เป็นหลักในการจัดงานเทศกาลไหลเรือไฟขึ้น ในวันงานช่วงบ่ายมีการแห่ขบวนเรือไฟบก ตกค่ำมีการจุดเรือไฟ ช่วงแรกในเทศกาลไหลเรือไฟนั้นการทำเรือไฟ เป็นแบบใช้ไฟฟ้าต่อกับแบตเตอรี่โยงเข้ากับเรือ แล้วปล่อยไปกลางน้ำโขงเรือเป็นรูปหงส์บ้าง เรือหางยาวบ้าง แล้วแต่จะตกแต่ง มีเรือไฟที่กลางน้ำเพียงสองลำเท่านั้น นอกนั้นเป็นเรือไฟโบราณประมาณ 30 กว่าลำ ทั้งนี้ในช่วงเวลานั้นมีการแข่งขันเรือยาวในช่วงออกพรรษาชิงถ้วยรางวัลประจำปีอยู่ก่อนแล้ว¹⁰

⁹สัมภาษณ์ พร้อมพันธุ์ กุลพา, ทองคำ จันทลา, ลักษณะวชิ นามศรี, 22 เมษายน 2546.

¹⁰สัมภาษณ์ กระจ่าย เกตุวัฒนเวชนี, 22 เมษายน 2547.

ภาพที่ 340

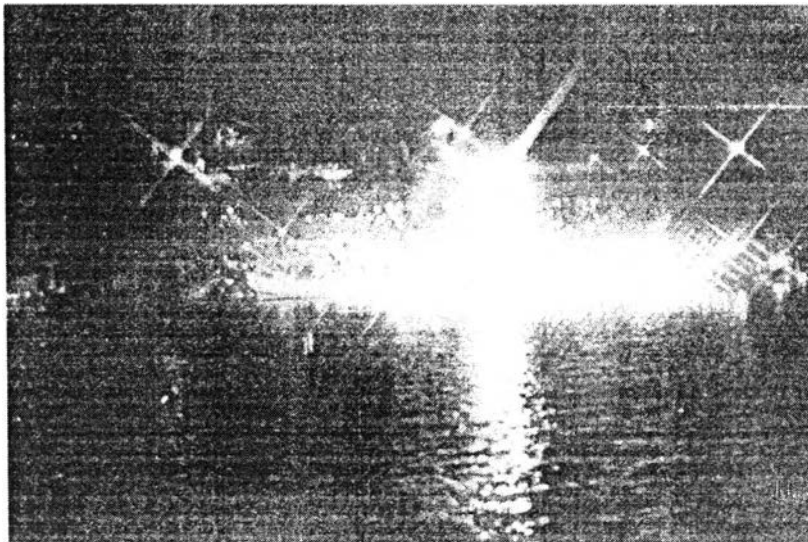
คำอธิบายภาพ : ภาพการจัดงานไหลเรือไฟครั้งแรก พ.ศ. 2526

ที่มา : กระจาย เกตุวัฒนเวชนี

ปี พ.ศ. 2527 จังหวัดนครพนมได้เห็นความสำคัญ ในการอนุรักษ์พิธีกรรมการไหลเรือไฟ จึงเข้ามารับผิดชอบและทำการส่งเสริมให้จัดทำเป็นงานประเพณีประจำจังหวัด ชาวบ้าน จากคุ้มวัดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม หน่วยงานราชการและภาคเอกชน และอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครพนม ได้ให้ความร่วมมือในการจัดงานประเพณี และนอกจากนี้ การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยยังให้การสนับสนุนในด้านประชาสัมพันธ์ และงบประมาณบางส่วนในการจัดงานประเพณีไหลเรือไฟ¹¹ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา การจัดงานไหลเรือไฟ ที่จังหวัดนครพนม ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 มีการรับ พระราชทานไฟจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันมาจุดเป็นไฟพระฤกษ์เป็น ปฐมเพื่อจุดเรือไฟ ในปัจจุบันได้มีการสร้างเรือไฟ ให้มีขนาดใหญ่กว่าที่เคยทำกันมาแต่ก่อน อาทิ เช่น ในการสร้าง เรือไฟมีการนำวิธีการของช่างสมัยใหม่ เข้ามาใช้ในการประกอบการยกเรือไฟ ให้มีรูปแบบตามที่ออกแบบไว้จากปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา ชาวนครพนมได้สร้างเรือไฟให้มีขนาดใหญ่โตและงดงามมากขึ้น จากเรือไฟชาวบ้านได้กลายมาเป็น งานประเพณีมีการพัฒนาให้งดงาม

¹¹ สมจิต สุกสงวน, “นครพนมดินแดนของคน 7 เผ่า,” เดลินิวส์(9 มกราคม 2530): 7.

วิจิตรตระการตาเป็นเรือไฟขนาดใหญ่ที่มีความยาวเกือบร้อยเมตร ปรับปรุงจากที่เคยเป็นโครงไม้ไผ่กลายเป็นโครงลวดสูงกว่า 20 เมตรตัดเป็นลวดลายเปลวไฟจากผ้าชุบน้ำมันกลายเป็นกระป๋อง และขวดเครื่องดื่มขนาดเล็กบรรจุน้ำมันและปิดฝาด้วยไส้เชื้อเพลิงเป็นจำนวนนับหมื่น ๆ ดวง ต้องใช้คนขึ้นไปจุดตะเกียงหลายสิบคน จึงเกิดลวดลายปรากฏหลายรูปแบบเช่น รูปเรือสุวรรณหงษ์ , รูปพญานาค , รูปพระธาตุพนม , รูปพุทธประวัติ เป็นต้น¹²

ภาพที่ 341

คำอธิบายภาพ : ในการจัดงานเทศกาลไหลเรือไฟครั้งแรก เรือไฟเป็นเรือไฟที่ทำไฟจากไฟฟ้า หลังจากนั้นประมาณปี พ.ศ. 2530 จึงเปลี่ยนเป็นไฟจากตะเกียงน้ำมัน
ที่มา : กระจาย เกตุวัฒนเวชณ์

¹²สุจิตร์นิทรการประกวดพระเครื่องฯจังหวัดนครพนม.(นครพนม, ม.ป.พ. .2546):

รายการอ้างอิงภาคผนวก ข

กนกวรรณ โสภณวัฒน์วิจิตร. นครพนม. กรุงเทพมหานคร: อรุณสภา, 2543.

กระจาย เกตุวัชรนเวชนี. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.

กวี ศรีสรรค. ไหลเรือไฟ...นครพนม. ไทยรัฐ 25 กันยายน 2536: 9

งามจิตร นภัส. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2547.

ชนะชัย วสุรักคะ, ปรีชา เจตินัย. ไหลเรือไฟ กลางลำน้ำโขงประเพณีของเมืองนครพนม. ข่าวสด 1 ตุลาคม 2538: 12.

ชมรมพระเครื่องจังหวัดนครพนม. ประเพณีไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม. หนังสือประชาสัมพันธ์งานประกวดพระเครื่องจังหวัดนครพนมในงานเทศกาลไหลเรือไฟ. นครพนม: (ม.ป.พ.), 20.

ทีมข่าวนครพนม. ไหลเรือไฟริมโขงที่นครพนม. เดลินิวส์ 9 มกราคม 2530: 9.

ทศพล อจหาญ. เข้าโอกาสพระราชทานม อำเภอลาดพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

ทองคำ จันทลา. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.

บริสุทธิ์ ประสพทรัพย์. จากน้ำน้อยอ้อยหนูสู่เรณูนคร. เดลินิวส์ 9 มกราคม 2530: 11.

ปราโมทย์ ทักษาสวรรณ. ชมฝั่งโขงเมืองนครพนม. เดลินิวส์ 9 มกราคม 2530 :9.

ปรีชา แสนทวีสุข. การไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม. ปริญญามหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.

พร้อมพรรณ กุลภา. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2547.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. จดหมายเหตุการบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนม. เอกสารหนังสือเนื่องในงานพระราชพิธีพื้อนบูชาพระธาตุพนม. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.พ.), 2522.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. อุรังคธาตุ. 1,000. 3. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2537.

ลุย โคราช. ออกพรรษา...กับไหลเรือไฟริมโขงที่นครพนม. แค้นปีปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ตุลาคม 2527: 64-70.

วิไลลักษณ์ เกียรติอุ้มสม. เที่ยวไปกับกาชาด ตอนนครพนม. สนองโอรุสภากาชาด มกราคม-มีนาคม 2544 :32-33.

วัดพระธาตุพนม. ประมวลภาพประวัติศาสตร์พระธาตุพนมและภาพโบราณวัตถุค่ามหาศาลในกรุพระธาตุพนม. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2522.

วัฒนา แสงวิจิตร. ไหลเรือไฟนครพนมความงามน่าชื่นชมเหนือความงามใดๆ ในลำแม่น้ำโขง.

มติชน 18 กันยายน 2537 : 9.

สมจิตร สุกสงวน. นครพนมดินแดนของคน 7 เผ่า. เดลินิวส์ 9 มกราคม 2530 : 10.

สุขเกษม สุวรรณธรรมา. สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2547.

สุญาณี วงศ์ชาชม. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2546.

สุพร สิริพัฒน์. พระราชูปถัมภ์โบราณสถานศรีสง่าแห่งอาณาจักรศรีโคตรบูร. ภาพสีน้ำ: ประสาน
การพิมพ์, 2547.

สุวรรณ เกตุทอง. สัมภาษณ์, 8 ตุลาคม 2546.

อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม. 2,000. 4. . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อร่ามจิตร ชินช่าง. ของดีศรีโคตรบูร. 300. 1. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2542.

อร่ามจิตร ชินช่าง. ของดีศรีโคตรบูรฉบับย่อ. นครพนม: (ม.ป.พ.), 2547.

อร่ามจิตร ชินช่าง. เลขานุการศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2547.

อาทิตย์ พนาสุนย์. ไหลเรือไฟที่นครพนม. มติชน 14 ตุลาคม 2529 :5.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายณัฐดิษฐ์ สาลีพันธ์ เกิดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2522 ณ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม การศึกษา ปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์พื้นบ้าน สาขานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำเร็จการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2544 เข้าศึกษาต่อในคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบัน อาจารย์ประจำกลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง วิชาเอกนาฏศิลป์พื้นบ้าน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

